

**OBRAZLOŽENJE
OSTVARENJA PRIHODA I PRIMITAKA, RASHODA I
IZDATAKA DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE
U 2016. GODINI**

PRIHODI DRŽAVNOG PRORAČUNA

Prihodi proračuna ostvareni u 2016. godini rezultat su gospodarskih kretanja koja su bila znatno bolja od očekivanih, kao i vrlo dobre turističke sezone.

Nastavljeni su i naporci Ministarstva financija u prikupljanju prihoda naplatom dosad nenaplaćenih poreznih dugovanja, kao i suzbijanja sive ekonomije putem fiskalizacije te unapređenja sustava kontrole i naplate poreza.

Ukupni prihodi državnog proračuna u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 116,8 milijardi kuna. Navedeni prihodi su 0,4% veći od planiranih, dok u usporedbi s prethodnom godinom rastu za 6,5%.

Tablica 1. Prihodi državnog proračuna u 2015. i 2016. godini

	(u kunama)	Ostvarenje 2015.	Plan 2016.	Ostvarenje 2016.	Indeks 2016/2015	Indeks 2016/plan 2016
		1	2	3	4=3/1	5=3/2
UKUPNI PRIHODI	109.755.887.920	116.372.051.064	116.848.104.334	106,5	100,4	
6 PRIHODI POSLOVANJA	109.110.878.972	115.938.318.873	116.397.924.576	106,7	100,4	
Prihodi od poreza	68.014.776.516	70.967.564.708	71.691.496.599	105,4	101,0	
od čega:						
Porez na dohodak	2.068.143.141	2.283.892.748	2.231.999.100	107,9	97,7	
Porez na dobit	6.244.055.333	7.223.687.214	7.187.976.611	115,1	99,5	
Porezi na imovinu	172.367.524	175.107.252	184.139.864	106,8	105,2	
Porez na dodanu vrijednost	43.577.753.428	44.438.088.146	45.218.467.037	103,8	101,8	
Posebni porezi i trošarine	13.923.204.283	14.772.786.682	14.752.335.309	106,0	99,9	
Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	419.113.377	400.881.164	404.876.433	96,6	101,0	
Doprinosi	22.853.390.120	22.267.789.478	22.194.306.700	97,1	99,7	
Pomoći	4.958.317.172	8.417.611.168	7.792.129.094	157,2	92,6	
Prihodi od imovine	2.779.833.209	3.197.478.890	3.408.252.015	122,6	106,6	
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	3.596.964.691	3.385.229.148	3.870.071.694	107,6	114,3	
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	1.177.858.130	1.289.152.796	1.196.286.125	101,6	92,8	
Prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza	5.161.396.772	5.831.201.300	5.661.735.618		97,1	
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	568.342.362	582.291.385	583.646.730	102,7	100,2	
7 PRIHODI OD PRODAJE NEFINANSIJSKE IMOVINE	645.008.948	433.732.191	450.179.758	69,8	103,8	
Prihodi od prodaje neproizvedene imovine	54.303.022	58.384.856	72.570.118	133,6	124,3	
Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	311.300.890	350.694.167	346.322.258	111,3	98,8	
Prihodi od prodaje plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	715.218	0	158.492	22,2		
Prihodi od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine	278.689.817	24.653.168	31.128.890	11,2	126,3	

Prihodi poslovanja

Prihodi poslovanja u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 116,4 milijarde kuna i čine 99,6% ukupnih prihoda državnog proračuna. Međugodišnji rast prihoda poslovanja iznosi 6,7%. U strukturi ovih prihoda najznačajniju stavku čine porezni prihodi s udjelom od 61,6%, a slijede prihodi od doprinosa s udjelom od 19,1%, dok se preostali dio odnosi na pomoći, prihode od imovine, prihode od administrativnih pristojbi i prihode po posebnim propisima, prihode iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza, kazne te ostale prihode.

Porezni prihodi tijekom 2016. godine prikupljeni su u iznosu od 71,7 milijardi kuna čime su zabilježili međugodišnje povećanje od 5,4%. U odnosu na planirane, ovi su prihodi ostvareni za 1% više.

Prihod od poreza na dohodak

Prihod od poreza na dohodak u 2016. ostvaren je u iznosu od 2,2 milijarde kuna, što čini međugodišnji rast od 7,9% u usporedbi s 2015. godinom. Ovakvo povećanje prvenstveno je rezultat pozitivnih kretanja na tržištu rada, ali i visokih uplata prihoda od kamata na štednju. Također, izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak od 1. siječnja 2016. godine uvodi se oporezivanje kapitalnih dobitaka po stopi od 12%. Pod oporezivanjem kapitalnih dobitaka od finansijske imovine podrazumijeva se oporezivanje dohotka ostvarenog prodajom vrijednosnih papira te udjela u trgovackim društvima u razdoblju od tri godine uz napomenu da će se oporezivanje provoditi samo za imovinu stečenu nakon 1. siječnja 2016. godine.

Prihod od poreza na dobit

Prihod od poreza na dobit u 2016. godini ostvaren je u iznosu od 7,2 milijarde kuna, čime je zabilježeno međugodišnje povećanje po osnovi ovog poreza za 15,1%. Ovo je rezultat boljeg poslovanja poduzeća tijekom 2015. godine, budući da se porez na dobit uplaćuje prema poslovnim rezultatima poduzeća u prethodnoj godini, ali i izmjena Zakona o porezu na dobit koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. godine, čiji je fiskalni učinak vidljiv od 2016. godine. Navedenim izmjenama Zakona ograničeno je korištenje olakšice za reinvestiranu dobit.

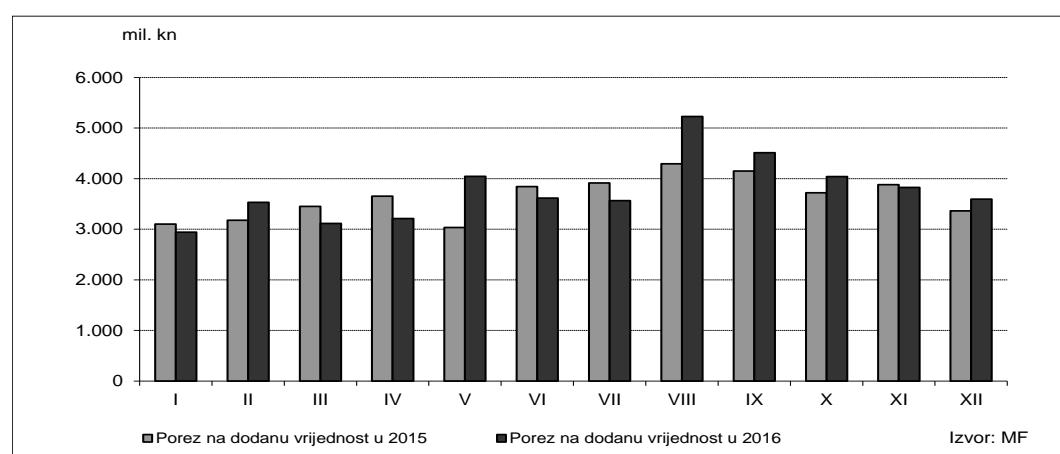
Prihod od poreza na imovinu

Porezom na imovinu (odnosno na promet nekretnina) u 2016. godini prikupljeno je 184,1 milijun kuna, što predstavlja međugodišnji rast od 6,8%. U odnosu na planirani iznos, ovi su prihodi ostvareni 5,2% više.

Prihod od poreza na dodanu vrijednost

Tijekom 2016. godine prihod od poreza na dodanu vrijednost ostvaren je u iznosu od 45,2 milijarde kuna, što je povećanje za 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. Na ostvarenje prihoda od poreza na dodanu vrijednost tijekom 2016. godine utjecalo je kretanje osobne potrošnje uslijed pozitivnih kretanja u gospodarstvu i vrlo dobra turistička sezona.

Grafikon 1. Kretanje prihoda od poreza na dodanu vrijednost u 2015. i 2016. godini

Porez na promet

Prihod od poreza na promet u 2016. godini ostvaren je u iznosu od 194 milijuna kuna, što je za 14,7% više nego u istom razdoblju prethodne godine, dok je u odnosu na planirani iznos ovaj prihod ostvaren za 4,7% više.

Prihod od posebnih poreza i trošarina

Ukupni prihodi od posebnih poreza i trošarina u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 14,8 milijardi kuna, što je porast od 6% na međugodišnjoj razini te su ostvareni u približno planiranom iznosu. Ovi prihodi tijekom 2016. godine bili su određeni kretanjem isporučenih količina trošarskih roba te cjelogodišnjim učinkom poreznih izmjena iz 2015. godine.

Većina trošarskih prihoda povećana je u odnosu na isto razdoblje prošle godine, dok su prihodi od posebnog poreza na bezalkoholna pića i posebnog poreza na kavu ostali na približno istoj razini kao i prethodne godine. Prihodi od trošarina na pivo na međugodišnjoj razini manji su za 3%.

Najznačajniji prihodi od trošarina s udjelom od 55,3% u ukupnim trošarinama su prihodi od trošarina na energente i električnu energiju, a ostvareni su u iznosu od 8,2 milijarde kuna. Prihodi od trošarina na energente i električnu energiju rastu za 4,8% na međugodišnjoj razini, a njihovo ostvarenje rezultat je potrošnje energenata te cjelogodišnje primjene zakonskih propisa izmijenjenih tijekom 2015. godine.

Drugi po važnosti u ukupnim trošarinama jest prihod od trošarina na duhanske proizvode koji je tijekom 2016. godine ostvaren u iznosu od 4,5 milijardi kuna i bilježi međugodišnji rast od 6,9%. Ovaj rast prvenstveno je rezultat cjelogodišnjeg učinka povećanja trošarina na duhan iz 2015. godine.

Uslijed poboljšanih kretanja na tržištu automobila, poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove u 2016. godini na međugodišnjoj razini raste za 22,8%.

Tablica 2. Posebni porezi i trošarine u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje	Plan	Ostvarenje	Indeks	Indeks
	2015.	2016.	2016.	2016./2015.	2016./plan 2016.
	1	2	3	4=3/1	5= 3/2
Posebni porezi i trošarine - ukupno	13.923.204.283	14.772.786.682	14.752.335.309	106,0	99,9
Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	813.669.509	1.000.060.911	998.857.564	122,8	99,9
Trošarine na energente i električnu energiju	7.781.808.527	8.159.424.405	8.155.333.695	104,8	99,9
Trošarina na alkohol i alkoholna pića	254.792.494	265.095.339	257.600.400	101,1	97,2
Trošarina na pivo	639.328.036	615.675.337	620.045.687	97,0	100,7
Poseban porez na bezalkoholna pića	123.125.507	124.068.554	122.635.134	99,6	98,8
Trošarina na duhanske proizvode	4.187.275.006	4.484.960.518	4.475.285.810	106,9	99,8
Poseban porez na kavu	123.185.523	123.451.318	122.530.255	99,5	99,3
Poseban porez na luksuzne proizvode	19.682	50.300	46.764	237,6	93,0

Prihod od ostalih poreza na robu i usluge

U 2016. godini prihod od ostalih poreza na robu i usluge ostvaren je u iznosu od 372,9 milijuna kuna, što je na međugodišnjoj razini smanjenje od 0,4%. Ovu skupinu poreznih prihoda čine prihodi od poreza na osiguranja od automobilske odgovornosti i kasko osiguranja.

Porez na dobitke od igara na sreću i ostali porezi od igara na sreću, te naknade za priređivanje igara na sreću

Prihod od poreza na dobitke od igara na sreću i ostali porezi od igara na sreću u 2016. godini iznose 326,7 milijuna kuna, što je na međugodišnjoj razini povećanje od 7%, dok je u odnosu na planirani iznos ovaj prihod ostvaren za 3,7% više. Prihodi od naknada za priređivanje igara na sreću u isto vrijeme iznose 801,6 milijuna kuna i ostvareni su za 8,2% više nego li tijekom prethodne godine, dok je u odnosu na planirani iznos ovaj prihod ostvaren za 1,6% više.

Porez na međunarodnu trgovinu

Prihod od poreza na međunarodnu trgovinu u 2016. godini ostvaren je u iznosu od 404,9 milijuna kuna što je smanjenje od 3,4% u odnosu na 2015. godinu.

Prihodi od doprinosa

U 2016. godini prihodi od doprinosa iznose 22,2 milijarde kuna, što je na međugodišnjoj razini smanjenje od 2,9%. Prikupljeni prihodi od doprinosa kreću se sukladno kretanjima na tržištu rada, međutim nisu usporedivi na međugodišnjoj razini i to zbog neusporedivosti doprinosa za mirovinsko osiguranje.

Promjena u ovim doprinosima odnosi se na povlačenje sredstava iz II. mirovinskog stupa za osiguranike s beneficiranim radnim stažem. Zbog činjenice da mirovinska kapitalizacija ne poznaje povoljnosti koje omogućuju posebni propisi o mirovinskom osiguranju, izmjenom Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima iz 2003. godine (Narodne novine, broj 103/03), propisano je da se članovima obveznog mirovinskog fonda, koji ostvaruju mirovinu prema povoljnijim uvjetima ili ostvaruju staž osiguranja s povećanim trajanjem, mirovina računa kao da su bili osigurani samo u I. mirovinskem stupu. Stoga su im se prilikom odlaska u mirovinu, sredstva s osobnog računa prenosila u državni proračun, dok je osoba ostvarivala mirovinu kao da je cijelo vrijeme bila uključena samo u I. stup. Iz navedenog proizlazi da nema valjanih razloga zbog kojih bi spomenute osobe bile i dalje osigurane u II. stupu. Dakle, kod ovakvih osiguranika se ne mijenja sustav izračuna mirovine, nego se mijenjaju buduće uplate koje će u cijelosti biti dijelom državnog proračuna, a akumulirana sredstva u II. stupu prebacuju se u državni proračun. Ovdje treba naglasiti da kod navedene izmjene država ne preuzima nove financijske obveze te se ne mijenja sustav izračuna mirovina, kao ni opseg prava.

Sukladno navedenoj zakonskoj izmjeni, krajem studenog 2015. godine iz II. mirovinskog stupa u državni proračun izvršen je prijenos sredstava akumulirane štednje za osobe s beneficiranim stažem u iznosu od oko 1,3 milijarde kuna, dok tijekom 2016. godine ovakvog prijenosa nije bilo te stoga iznos prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje nije usporediv na međugodišnjoj razini.

Prihod od doprinosa za zapošljavanje u 2016. godini iznosi 2 milijarde kuna i raste 1,4% na međugodišnjoj razini.

Tablica 3. Doprinosi u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje	Plan	Ostvarenje	Indeks	Indeks
	2015.	2016.	2016.	2016./2015.	2016./plan 2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
Doprinosi	22.853.390.120	22.267.789.478	22.194.306.700	97,1	99,7
Doprinosi za mirovinsko osiguranje	20.916.546.898	20.296.268.307	20.229.501.780	96,7	99,7
Doprinosi za zapošljavanje	1.936.843.221	1.971.521.171	1.964.804.921	101,4	99,7

Prihodi od pomoći

Prihodi od pomoći se najvećim dijelom odnose na povlačenje sredstava iz fondova EU. Ukupni prihodi od pomoći u 2016. godini iznose 7,8 milijardi kuna, što je za 57,2% više u odnosu na prethodnu godinu. Od tog iznosa najveći dio od 95,2% čine pomoći od međunarodnih organizacija te institucija i tijela EU, a izravno su vezane uz projekte financirane iz fondova EU te izravna plaćanja u poljoprivredi.

Ostali prihodi od pomoći odnose se na pomoći od inozemnih vlada, pomoći iz drugih proračuna, pomoći od izvanproračunskih korisnika, pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije, pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan te pomoći iz državnog proračuna temeljem prijenosa EU sredstava.

Prihodi od imovine

Prihodi od imovine u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 3,4 milijarde kuna, a sastoje se od prihoda od finansijske imovine, prihoda od nefinansijske imovine te kamata na dane zajmove. Međugodišnji rast prihoda od imovine iznosi 22,6%, dok su u odnosu na planirane ostvareni za 6,6% više.

Prihodi od finansijske imovine sastoje se od prihoda od kamata (po vrijednosnim papirima, na oročena sredstva i depozite po viđenju, te zateznih kamata), prihoda od dobiti trgovačkih društava, kreditnih i ostalih finansijskih organizacija, prihoda od dividendi, te ostalih prihoda od finansijske imovine. Ovi prihodi iznose 1,9 milijardi kuna i rastu više nego dvostruko u odnosu na prethodnu godinu.

Osnovni razlog visokog međugodišnjeg rasta prihoda od imovine su viši prihodi po osnovi povlačenja dijela dobiti trgovačkih društava u javnom sektoru. U 2016. godini prihodi po osnovi povlačenja dijela dobiti trgovačkih društava u javnom sektoru iznose 865,9 milijuna kuna, a od toga najveći dio odnosi se na povlačenje dijela dobiti iz Hrvatske elektroprivrede d.d. u iznosu od 607 milijuna kuna. Veliki dio prihoda imovine čini i uplata dobiti Hrvatske narodne banke, koja je iznosila 483 milijuna kuna.

Prihode od nefinansijske imovine čine prihodi od koncesija, iznajmljivanja i zakupa imovine, naknada za korištenje nefinansijske imovine te ostalih prihoda od nefinansijske imovine. Prihodi od nefinansijske imovine u 2016. godini iznose 1,4 milijardi kuna i smanjuju se za 19,2% na međugodišnjoj razini. Osnovni uzrok pada prihoda od nefinansijske imovine jest pad prihoda od koncesija te naknada za korištenje nefinansijske imovine. Prihodi od koncesija

na međugodišnjoj razini smanjuju se zbog uplate jednokratnih prihoda od koncesija za 4G mrežu tijekom 2015. Naknada za korištenje nefinancijske imovine smanjuje se prvenstveno zbog postupnog završetka procesa legalizacije.

Prihod od kamata na dane zajmove u 2016. godini iznosi 33 milijuna kuna što čini međugodišnje smanjenje od 16,3%.

Tablica 4. Prihodi od imovine u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje	Plan	Ostvarenje	Indeks	Indeks
	2015.	2016.	2016.	2016./2015.	2016./plan 2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
Prihodi od imovine	2.779.833.209	3.197.478.890	3.408.252.015	122,6	106,6
Prihodi od finansijske imovine	951.406.965	1.711.056.145	1.929.411.847	202,8	112,8
Prihodi od nefinansijske imovine	1.789.005.798	1.455.842.322	1.445.827.514	80,8	99,3
Kamate na dane zajmove	39.420.446	30.580.423	33.012.655	83,7	108,0

Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada

Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 3,9 milijardi kuna, što čini međugodišnji rast od 7,6%.

Pritom, prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi iznose 495,7 milijuna kuna i na međugodišnjoj razini rastu za 0,7%, dok prihodi po posebnim propisima iznose 3,4 milijarde kuna i rastu 8,7% u odnosu na 2015. godinu.

Prihodi od prodaje proizvoda i roba te pruženih usluga i prihodi od donacija

Prihodi od prodaje proizvoda i roba te pruženih usluga te prihodi od donacija namjenski su prihodi proračunskih korisnika, a tijekom 2016. godine ostvareni su u iznosu od 1,2 milijarde kuna, što čini međugodišnji rast od 1,6%. Pri tome su prihodi od vlastite djelatnosti proračunskih korisnika u 2016. godini iznosili 1,1 milijardu kuna, dok su prihodi od donacija ostvareni u iznosu od 71,4 milijuna kuna.

Prihodi od HZZO-a temeljem ugovornih obveza

Prihodi od HZZO-a temeljem ugovornih obveza u 2016. godini iznose 5,7 milijardi kuna te su ostvareni 2,9% manje od planiranih. Na međugodišnjoj razini ova kategorija prihoda bilježi rast od 9,7% u odnosu na 2015. godinu.

Prihodi od kazni, upravnih mjera i ostali prihodi

Prihodi od kazni, upravnih mjera i ostali prihodi tijekom 2016. godine prikupljeni su u iznosu od 583,6 milijuna kuna, što čini međugodišnji rast od 2,7%. Prihodi od kazni ostvareni su najviše od kazni za prekršaje u prometu, dok se ostatak prihoda ove stavke odnosi na kazne u poreznim, carinskim i deviznim prekršajima, kazne za privredne prijestupe, te druge upravne mjere.

Tablica 5. Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada te ostali prihodi u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje	Plan	Ostvarenje	Indeks	Indeks
	2015.	2016.	2016.	2016./2015.	2016./plan 2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	3.596.964.691	3.385.229.148	3.870.071.694	107,6	114,3
Administrativne (upravne) pristojbe	492.251.045	489.765.112	495.747.773	100,7	101,2
Prihodi po posebnim propisima	3.104.713.646	2.895.464.036	3.374.323.921	108,7	116,5
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	1.177.858.130	1.289.152.796	1.196.286.125	101,6	92,8
Prihodi od vlastite djelatnosti proračunskih korisnika	1.063.194.490	1.223.956.719	1.124.863.788	105,8	91,9
Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan opće države	114.663.640	65.196.077	71.422.337	62,3	109,6
Prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza	5.161.396.772	5.831.201.300	5.661.735.618	113,0	97,1
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	568.342.362	582.291.385	583.646.730	102,7	100,2

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine tijekom 2016. godine ostvareni su u iznosu od 449,3 milijuna kuna, a sastoje se od prihoda od prodaje neproizvedene i proizvedene dugotrajne imovine, prihoda od prodaje plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti te prihoda od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine (zaliha).

U strukturi prihoda od prodaje nefinancijske imovine, najveći dio odnosi se na prihode od prodaje proizvedene dugotrajne imovine, odnosno stanova i drugih građevinskih objekata, postrojenja i opreme te prometnih sredstava, koji iznose 345,4 milijuna kuna. Slijede prihodi od prodaje neproizvedene imovine, odnosno zemljišta, koji u 2016. godini iznose 72,6 milijuna kuna, dok su ostali prihodi od prodaje nefinancijske imovine ostvareni u manjim iznosima.

Tablica 6. Prihodi od prodaje nefinancijske imovine u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje	Plan	Ostvarenje	Indeks	Indeks
	2015.	2016.	2016.	2016./2015.	2016./plan 2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
UKUPNO PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	645.008.948	433.732.191	450.179.758	69,8	103,8
Prihodi od prodaje neproizvedene imovine	54.303.022	58.384.856	72.570.118	133,6	124,3
Zemljište	54.162.540	58.384.856	72.393.034	133,7	124,0
Rudna bogatstva	0	0	0		
Ostala prava	140.483	0	177.084	126,1	
Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	311.300.890	350.694.167	346.322.258	111,3	98,8
Prihodi od prodaje građevinskih objekata	306.902.897	316.653.045	339.785.594	110,7	107,3
Prihodi od prodaje postrojenja i opreme	472.375	29.342.000	890.714	188,6	3,0
Prihodi od prodaje prijevoznih sredstava	3.724.762	3.712.626	5.410.253	145,3	145,7
Prihodi od prodaje knjiga, umjetničkih djela i ostalih izlož	0	0	1.535		
Prihodi od prodaje višegodišnjih nasada i osnovnog stada	200.855	0	234.164	116,6	
Prihodi od prodaje nematerijalne proizvedene imovine	0	986.496	0		0,0
Prihodi od prodaje plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	715.218	0	158.492	22,2	
Prihodi od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine	278.689.817	24.653.168	31.128.890	11,2	126,3
Prihodi od prodaje zaliha	278.689.817	24.653.168	31.128.890	11,2	126,3

RASHODI DRŽAVNOG PRORAČUNA

Ukupni rashodi Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2016. godinu planirani su u iznosu od 121,7 milijadi kuna, od čega rashodi poslovanja 118,4 miliarde kuna, a rashodi za nabavu nefinancijske imovine 3,3 miliarde kuna.

Tablica 7. Kretanje rashoda u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2015.	Plan 2016.	Ostvarenje 2016.	Indeks 2016./ 2015.	Indeks 2016./ P2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
RASHODI	118.607.849.059	121.719.934.229	120.237.515.503	101,4	98,8
3 Rashodi poslovanja	115.455.805.551	118.384.512.336	117.175.321.314	101,5	99,0
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	3.152.043.508	3.335.421.893	3.062.194.190	97,1	91,8

Izvršenje ukupnih rashoda državnog proračuna u 2016. godini iznosi 120,2 miliarde kuna što je 98,8% planiranih rashoda za 2016. godinu. Rashodi poslovanja izvršeni su u iznosu od 117,2 miliarde kuna, odnosno 99% planiranih rashoda poslovanja, dok su rashodi za nabavu nefinancijske imovine izvršeni u iznosu od 3,1 miliardu kuna, odnosno 91,8% plana.

U odnosu na izvršenje 2015. godine, ukupni rashodi državnog proračuna u 2016. godini veći su za 1,6 milijadi kuna. Međutim, ovaj rast je prvenstveno rezultat povećanja rashoda financiranih iz izvora koji ne utječu na visinu manjka državnog proračuna (vlastiti prihodi, prihodi za posebne namjene, pomoći, donacije, prihodi od prodaje nefinancijske imovine) i to za 2,5 miliardi kuna, dok su na rashodima koji se financiraju iz izvora koji izravno utječu na visinu manjka državnog proračuna (opći prihodi i primici, doprinosi, namjenski primici) ostvarene uštede od 830,5 milijuna kuna. Uštede su ostvarene na svim kategorijama rashoda izuzev rashoda za zaposlene i rashoda za pomoći dane u inozemstvu i unutar općeg proračuna.

Tablica 8. Kretanje rashoda u 2015. i 2016. godini prema skupinama izvora financiranja

(u kunama)	Ostvarenje 2015.			Ostvarenje 2016.		
	IZVORI 1,2,8	IZVORI 3,4,5,6,7	UKUPNO	IZVORI 1,2,8	IZVORI 3,4,5,6,7	UKUPNO
UKUPNI RASHODI	103.423.848.207	15.184.000.851	118.607.849.059	102.593.347.466	17.644.168.037	120.237.515.503
3 Rashodi poslovanja	101.902.059.863	13.553.745.688	115.455.805.551	101.275.637.620	15.899.683.694	117.175.321.314
31 Rashodi za zaposlene	21.178.489.716	3.858.014.456	25.036.504.171	21.627.863.303	4.201.409.434	25.829.272.737
32 Materijalni rashodi	6.628.832.675	4.411.691.981	11.040.524.655	6.161.721.100	4.973.500.632	11.135.221.732
34 Finansijski rashodi	10.942.235.062	24.203.965	10.966.439.027	10.629.658.156	20.034.381	10.649.692.537
35 Subvencije	3.958.761.224	2.467.234.550	6.425.995.773	3.692.256.671	2.395.159.081	6.087.415.752
36 Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	10.674.931.636	928.080.712	11.603.012.347	11.123.744.089	2.269.393.665	13.393.137.753
37 Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	44.696.701.175	671.668.526	45.368.369.701	44.483.262.447	518.871.283	45.002.133.730
38 Ostali rashodi	3.822.108.376	1.192.851.500	5.014.959.876	3.557.131.853	1.521.315.219	5.078.447.072
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.521.788.345	1.630.255.163	3.152.043.508	1.317.709.846	1.744.484.343	3.062.194.190

Napomena:

- izvori financiranja koji utječu na manjak državnog proračuna: 1 Opći prihodi i primici, 2 Doprinosi, 8 Namjenski primici
- izvori financiranja koji ne utječu na manjak državnog proračuna: 3 Vlastiti prihodi, 4 Prihodi za posebne namjene, 5 Pomoći, 6 Donacije, 7 Prihodi od prodaje ili zamjene nefinancijske imovine i naknade s naslova osiguranja

Povećanje rashoda financiranih iz izvora koji ne utječu na visinu manjka državnog proračuna u 2016. godini rezultat je prvenstveno izvršenja projekata financiranih iz fondova Europske unije koje je u odnosu na 2015. godinu povećano za 1,7 milijadi kuna, odnosno 30,6%. Također, u 2016. godini evidentirano je, u odnosu na 2015. godinu, za 677,2 milijuna kuna

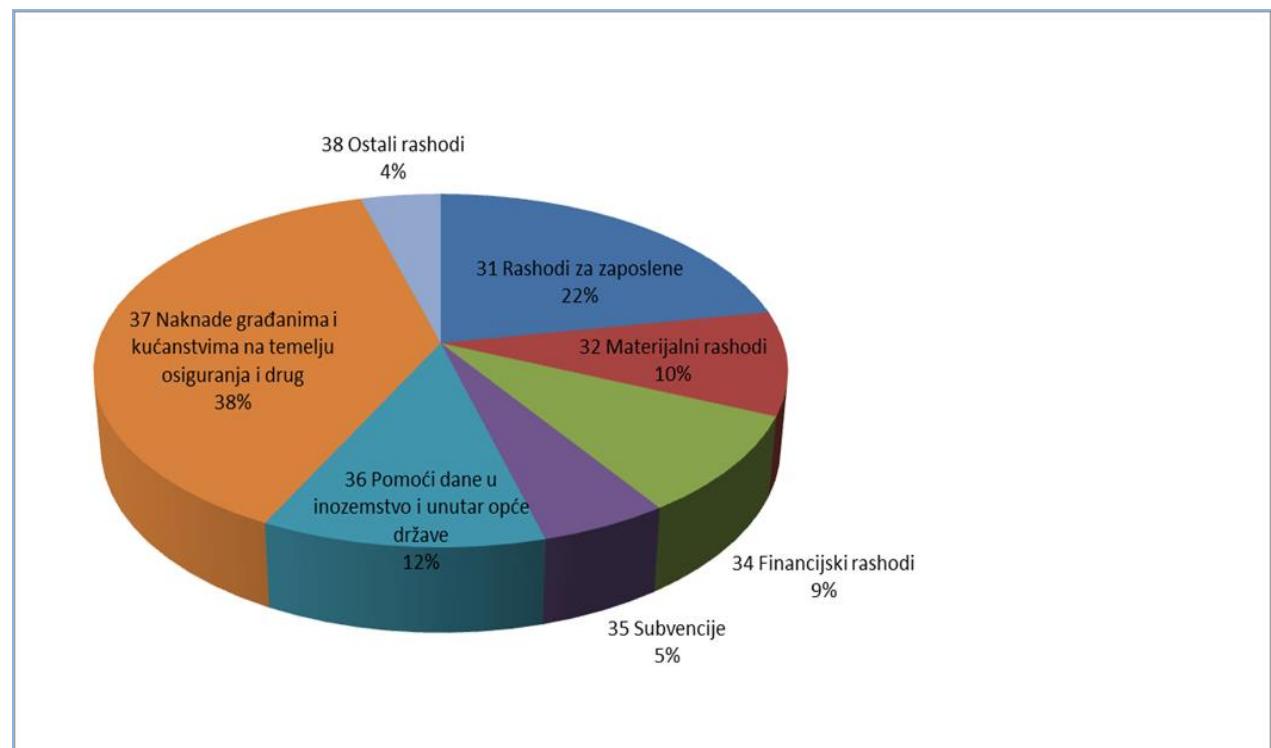
više rashoda financiranih vlastitim i namjenskim prihodima proračunskih korisnika koji su Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2016. godinu izuzeti od uplate u državni proračun. U 2016. godini proširen je obuhvat proračunskih korisnika čiji se rashodi, financirani vlastitim i namjenskim prihodima koji su izuzeti od obveze uplate u državni proračun, iskazuju u državnom proračunu (Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu, Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo i Agencija za elektroničke medije).

1. Rashodi po ekonomskoj klasifikaciji

Rashodi poslovanja

Rashodi poslovanja u 2016. godine izvršeni su u iznosu od 117,2 milijarde kuna. U strukturi ostvarenih rashoda poslovanja za promatrano razdoblje najveći udio od 38% čine naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade, a slijede rashodi za zaposlene s udjelom od 22%.

Grafikon 2. Udio rashoda poslovanja po skupinama

Tablica 9. Kretanje rashoda poslovanja u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2015.	Plan 2016.	Ostvarenje 2016.	Indeks 2016./ 2015.	Indeks 2016./ P2016.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
3 Rashodi poslovanja	115.455.805.551	118.384.512.336	117.175.321.314	101,5	99,0
31 Rashodi za zaposlene	25.036.504.171	25.806.437.568	25.829.272.737	103,2	100,1
32 Materijalni rashodi	11.040.524.655	11.615.003.415	11.135.221.732	100,9	95,9
34 Financijski rashodi	10.966.439.027	10.662.079.372	10.649.692.537	97,1	99,9
35 Subvencije	6.425.995.773	6.115.781.313	6.087.415.752	94,7	99,5
36 Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	11.603.012.347	13.473.445.972	13.393.137.753	115,4	99,4
37 Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	45.368.369.701	45.100.781.555	45.002.133.730	99,2	99,8
38 Ostali rashodi	5.014.959.876	5.610.983.141	5.078.447.072	101,3	90,5

Rashodi za zaposlene

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 25,8 milijardi kuna i u skladu s planom. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 792,8 milijuna kuna što je prvenstveno rezultat:

- *ispлате regresa i božićnica za zaposlene u državnom i javnom sektoru u 2016. godini* što je povećalo rashode za zaposlene za oko pola milijarde kuna u odnosu na prethodnu godinu,
- *povećanja rashoda za zaposlene financiranih iz sredstava Europske unije* za 71,9 milijuna kuna (u 2015. godini rashodi za zaposlene financirani iz sredstava Europske unije iznosili su 85,4 milijuna kuna, dok su u 2016. godini iznosili 157,3 milijuna kuna, što na međugodišnjoj razini predstavlja povećanje od 84,2%),
- *ispłata plaća državnim dužnosnicima nakon prestanka obnašanja dužnosti* na temelju članka 15. Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika (Narodne novine broj: 101/98, 135/98, 105/99, 25/00, 73/00, 30/01, 59/01, 114/01, 153/02, 163/03, 16/04, 30/04, 121/05, 151/05, 141/06, 17/07, 34/07, 107/07, 60/08, 38/09, 150/11, 22/13, 102/14, 103/14, 03/15, 93/16),
- *povećanja evidentiranih rashoda za zaposlene financiranih vlastitim i namjenskim prihodima proračunskih korisnika koji su Zakonom izuzeti od obveze update u državni proračun.*

Materijalni rashodi

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 11,1 milijardu kuna što predstavlja 95,9% planiranih sredstava. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine povećani su za 94,7 milijuna kuna. Iz izvora koji utječu na manjak državnog proračuna, materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 6,2 milijarde kuna što je za 467,1 milijun kuna manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Navedeno je prvenstveno rezultat smanjenja rashoda za materijal i energiju za 154,1 milijun kuna i rashoda za usluge za 117,4 milijuna kuna.

Gore navedene uštede rezultat su i primjene „Smjernica za uspostavu standardnih materijalnih troškova kod proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna radi poboljšanja upravljanja materijalnim rashodima“ koje je donijelo Ministarstvo financija s ciljem smanjenja, odnosno optimizacije materijalnih rashoda.

Materijalni rashodi financirani iz izvora koji ne utječu na manjak državnog proračuna izvršeni su iznosu od 5 milijardi kuna što je za 561,8 milijuna kuna više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Navedeno povećanje rezultat je prvenstveno više evidentiranih materijalnih rashoda financiranih vlastitim i namjenskim prihodima proračunskih korisnika koji su izuzeti od uplate u državni proračun za 422,9 milijuna kuna, te povećanja materijalnih rashoda financiranih iz sredstava Europske unije za 146,7 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu.

Finacijski rashodi

Finacijski rashodi izvršeni su u iznosu od 10,6 milijardi kuna što je 99,9% planiranih sredstava. Najveći udio u finacijskim rashodima od 97,1% čine kamate koje iznose 10,3 milijarde kuna, od čega kamate za izdane vrijednosne papire 9 milijardi kuna, a kamate za primljene kredite i zajmove 1,3 milijarde kuna.

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine finacijski rashodi manji su za 316,8 milijuna kuna što je rezultat smanjenja:

- kamata za primljene kredite i zajmove za 239,3 milijuna kuna,
- kamata za izdane vrijednosne papire za 42,1 milijuna kuna i
- ostalih finacijskih rashoda za 35,4 milijuna kuna.

Subvencije

Rashodi za subvencije izvršeni su u iznosu od 6,1 milijardu kuna što predstavlja 99,5% planiranih sredstava. Najznačajniji iznos od 3,7 milijardi kuna odnosi se na rashode za subvencije u poljoprivredi i to za izravna plaćanja u poljoprivredi i mjere uređenja tržišta poljoprivrednih proizvoda 2,5 milijardi kuna, a za mjere ruralnog razvoja 903,1 milijun kuna. U promatranom razdoblju u državni proračun iz fondova Europske unije refundirano je 2,4 milijarde kuna i to iz sredstava Europskog poljoprivrednog jamstvenog fonda (EAGF) refundirano je 1,4 milijarde kuna, od čega se 747,6 milijuna kuna odnosi na predujam isplaćen u prosincu 2015. godine, a iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) 1 milijarda kuna.

Subvencije isplaćene u prometu, prometnoj infrastrukturi i komunikacijama izvršene su u iznosu od 1,3 milijarde kuna od čega za poticanje željezničkog i pomorskog putničkog prometa 751,5 milijuna kuna te 390,4 milijuna kuna za provedbe ugovora o koncesijama autocesta.

Subvencije u gospodarstvu i poduzetništvu izvršene su u iznosu od 833,5 milijuna kuna od čega se 668,2 milijuna kuna odnosi na restrukturiranje brodogradilišta, 40 milijuna kuna za mjere implementacije industrijske strategije, a 35,9 milijuna kuna na poticanje proizvodnje bio goriva. Osim na rashodima za subvencije, sredstva za restrukturiranje brodogradilišta planirana su u Državnom proračunu Republike Hrvatke za 2016. u okviru izdataka za otplate glavnice primljenih kredita i zajmova i to za obveze nastale temeljem ugovora o faktoringu iz 2015. godine. U 2016. u okviru navedenih izdataka s ove osnove izvršeno je 221,1 milijun kuna.

Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna

Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države izvršene su u 2016. u iznosu od 13,4 milijarde kuna što predstavlja 99,4% planiranih sredstava za 2016. godinu. Najznačajniji iznos od 3,2 milijarde kuna odnosi se na doprinos Republike Hrvatske proračunu Europske unije i u odnosu na 2015. godinu veći je za 201,9 milijuna kuna zbog većih rashoda proračuna Europske unije.

Od značajnijih rashoda u okviru ove skupine u 2016. godini, za naknadu u cjeni goriva za Hrvatske ceste izdvojeno je 1,9 milijardi kuna, a za transfer sredstava Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje 2,6 milijardi kuna.

Nadalje, za financiranje decentraliziranih funkcija i pomoći lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi izdvojeno je ukupno 2,3 milijarde kuna, od čega za dodatna sredstva izravnjanja za decentralizirane funkcije 1,6 milijardi kuna, a za pomoći lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi 694,8 milijuna kuna.

Pomoći financirane iz fondova Europske unije izvršene su u iznosu 2,1 milijardu kuna od čega je 1 milijarda kuna doznačena Hrvatskim vodama za razvoj sustava javne odvodnje i zaštite voda. U odnosu na 2015. godinu pomoći financirane iz fondova Europske unije povećane su za 1,2 milijarde kuna.

Naknade građanima i kućanstvima

Naknade građanima i kućanstvima u 2016. izvršene su u iznosu od 45 milijardi kuna, što je u usporedbi s prethodnom godinom manje za 366,2 milijuna kuna.

Najveći iznos rashoda u ovoj skupini odnosi se na **mirovine i mirovinska primanja**. Iste su izvršene u iznosu od 36,8 milijardi kuna što predstavlja 81,8% ukupno izvršenih rashoda za naknade građanima i kućanstvima u 2016. godini. U odnosu na izvršenje 2015., ukupno utrošena sredstva za mirovine povećana su za 122,3 milijuna kuna. Razlozi navedenog povećanja su:

- isplata jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovinskih primanja ostvarenih u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti u iznosu od 175 milijuna kuna u 2015. godini i
- uskladjenja mirovina prema općem propisu za 0,81% u 2016. godini (od 1. siječnja za 0,46% i od 1. srpnja za 0,35%) te
- povećanje broja korisnika.

Prosječna mirovina ostvarena prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (Narodne novine br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16) u prosincu 2016. godine iznosila je 2.252,44 kuna za 1.139.756 korisnika i veća je za 0,57% u odnosu na prosječnu mirovinu ostvarenu u prosincu 2015. koja je za 1.132.951 korisnika iznosila 2.239,61 kuna.

Naknade u socijalnoj skrbi izvršene su u iznosu od 2,3 milijarde kuna i to najvećim dijelom za isplatu zajamčene minimalne naknade 612,1 milijun kuna, osobne invalidnine 384,1 milijun kuna te za doplatak za pomoći i njegu 381,3 milijuna kuna. U odnosu na prethodnu godinu naknade u socijalnoj skrbi uvećane su za 127,9 milijuna kuna od čega se 98,5 milijuna kuna odnosi na isplatu naknada za ugroženog kupca energetika koja je započela 1. listopada 2015. godine.

Naknade za nezaposlene izvršene su u iznosu od 1,6 milijardi kuna što je za 87,8 milijuna kuna manje u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi naknada za nezaposlene uključeni su rashodi za novčane naknade nezaposlenim osobama te rashodi novčanih pomoći i putnih

troškova osobama uključenim u mjere aktivne politike zapošljavanja. Novčane naknade nezaposlenim osobama ostvarene su u iznosu od 932 milijuna kuna, što je za 145 milijuna kuna manje u odnosu na 2015. zbog smanjenja broja korisnika koji ostvaruju to pravo. Za rashode novčanih pomoći i putnih troškova osobama uključenim u mjere aktivne politike zapošljavanja utrošeno je 624,5 milijuna kuna, odnosno 57,7 milijuna kuna više u odnosu na prethodnu godinu. Napominjemo da je dio rashoda novčanih pomoći i putnih troškova osobama uključenim u mjere aktivne politike zapošljavanja financiran iz sredstava Europskog socijalnog fonda u iznosu od 101,7 milijuna kuna.

Doplatak za djecu izvršen je u iznosu od 1,5 milijardi kuna što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 108,7 milijuna kuna zbog smanjenja prosječnog broja korisnika doplatka za djecu za 7,3% i smanjenja prosječnog broja djece koja primaju doplatak za djecu za 6,8%. Prosječni iznos doplatka za djecu ostao je na razini 2015. godine i iznosi 374,77 kuna. Za **dodatni porodiljni dopust i opremu za novorođeno dijete** izdvojeno je 1,1 milijardu kuna, što je manje za 39,8 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu radi smanjenja broja korisnika.

Tablica 10. Rashodi za naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade u 2015. i 2016. godini

	(u kunama)	Ostvarenje 2015.	Plan 2016.	Ostvarenje 2016.	Indeks 2016./ 2015.	Indeks 2016./ P2016.
		1	2	3	4=3/1	5=3/2
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade od čega su najznačajnije:					
	mirovine	45.368.369.701	45.100.781.555	45.002.133.730	99,2	99,8
	socijalna skrb	36.691.885.200	36.819.174.000	36.814.144.186	100,3	100,0
	naknada za nezaposlene	2.155.827.917	2.303.074.841	2.283.739.602	105,9	99,2
	dječji doplatak	1.644.382.025	1.599.713.480	1.556.596.260	94,7	97,3
	dodatni porodiljni dopust i oprema za novorođeno dijete	1.588.338.668	1.479.900.000	1.479.617.312	93,2	100,0
	trajna prava	1.178.612.249	1.142.500.000	1.138.903.099	96,6	99,7
		588.720.436	573.265.408	573.156.480	97,4	100,0

Ostali rashodi

U 2016. ostali rashodi izvršeni su u iznosu od 5,1 milijardu kuna što čini 90,5% planiranih sredstava za 2016. godinu.

Najveće stavke na ovoj kategoriji rashoda čine **kapitalne pomoći** u iznosu od 1,9 milijardi kuna od čega se 944,4 milijuna kuna odnosi na transfer Hrvatskim autocestama i HŽ Infrastrukturi za dio pripadajuće naknade u cijeni goriva. Osim spomenutog transfera, za održavanje željezničke infrastrukture, regulaciju prometa i modernizaciju željezničkih vozila u 2016. godini doznačeno je 467 milijuna kuna.

Tekuće donacije izvršene su u iznosu od 1,8 milijardi kuna što predstavlja 99,3% planiranih sredstava u 2016. godini. Najznačajniji iznos od 341,2 milijuna kuna izdvojen je za program visokog obrazovanja (školarine, smještaj i prehrana studenata i podizanje studentskog standarda te program posebne visokoobrazovne, znanstvene i tehničke suradnje). Nadalje, za potpore vjerskim zajednicama izdvojeno je ukupno 305,6 milijuna kuna, dok je za potporu

razvoja sustava luka izdvojeno 263,1 milijuna kuna. Također, za program razvoja športa izdvojeno je ukupno 151,5 milijuna kuna.

Ostali rashodi financirani iz fondova Europske unije izvršeni su u iznosu 1 milijardu kuna (za operativni program prometa 323,9 milijuna kuna te za ruralni razvoj 264,6 milijuna kuna) što je povećanje u odnosu na 2015. godinu za 327,8 milijuna kuna.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine

Ukupni rashodi za nabavu nefinancijske imovine u 2016. godini izvršeni su u iznosu od 3,1 milijardu kuna, odnosno 91,8% plana. U strukturi navedenih rashoda najveći udio od 70% odnosi se na ulaganja u građevinske objekte te postrojenja i opremu.

Tablica 11. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine u 2015. i 2016. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2015.	Plan 2016.	Ostvarenje 2016.	Indeks 2016./ 2015.	Indeks 2016./ P2016.
				1	2
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	3.152.043.508	3.335.421.893	3.062.194.190	97,1	91,8

Od ukupno izvršenih rashoda za nabavu nefinancijske imovine u 2016. godine, 925 milijuna kuna financirano je iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije. Najveći iznos od 456,8 milijuna kuna utrošen je na izgradnju građevinskih objekata, nabavu postrojenja i opreme te prijevoznih sredstava u zračnom i pomorskom prometu u programu Schengen. Također, značajan je i utrošak sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj u iznosu od 348,3 milijuna kuna od čega je 220,1 milijun kuna za projekte obnove i proširenja studentskih domova.

2. Rashodi po izvorima financiranja

Tablica 12. Izvršenje rashoda po izvorima financiranja

Izvor sredstava (u kunama)	Izvršenje 2016.
UKUPNO	120.237.515.503,39
1 Opći prihodi i primici	80.497.330.091,79
2 Doprinosi	21.955.251.830,72
3 Vlastiti prihodi	1.090.517.193,58
4 Prihodi za posebne namjene	8.867.868.073,16
5 Pomoći	7.535.369.008,00
6 Donacije	65.140.200,39
7 Prihodi od prodaje ili zamjene nefinancijske imovine i naknade s naslova osiguranja	85.273.562,16
8 Namjenski primici	140.765.543,59

Od ukupno izvršenih rashoda u iznosu od 120,2 milijarde kuna u 2016. godini, najveći iznos od 80,5 milijardi kuna financiran je iz izvora Opći prihodi i primici, dok su rashodi financirani iz izvora financiranja Doprinosi ostvareni u iznosu od 22 milijarde kuna.

Rashodi financirani iz izvora Prihodi za posebne namjene izvršeni su u iznosu od 8,9 milijardi kuna. U okviru navedenog izvora najveći iznos rashoda od 8,4 milijarde kuna financiran je iz podizvora Ostali prihodi za posebne namjene. Iz podizvora Prihodi od igara na sreću financirano je 380,2 milijuna kuna rashoda, a iz podizvora Prihodi od spomeničke rente financirano je 40,9 milijuna kuna rashoda.

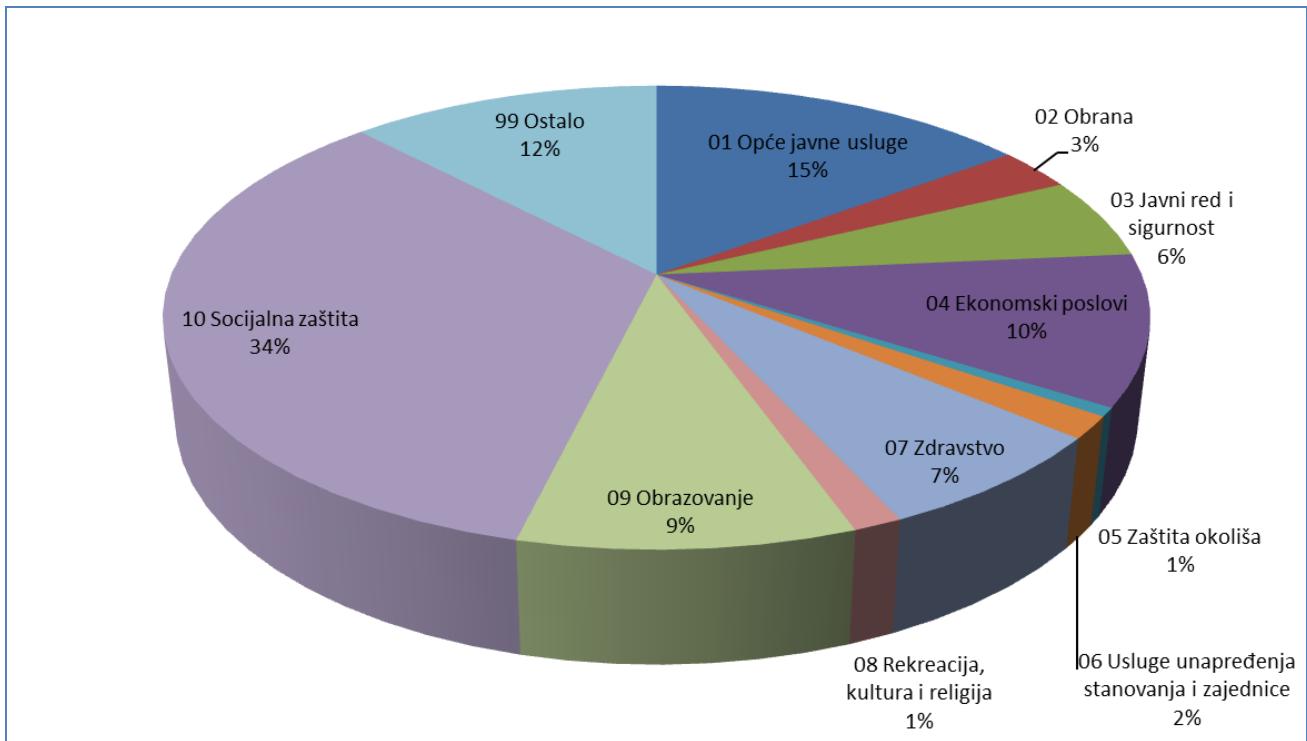
U 2016. godini iz izvora Pomoći financirano je 7,5 milijardi kuna rashoda, od čega je 7,1 milijardu kuna financirano iz fondova Europske unije (Europski poljoprivredni jamstveni fond 1,5 milijardi kuna, Europski fond za regionalni razvoj 1,3 milijarde kuna, Kohezijski fond 1,2 milijarde kuna, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj 1 milijardu kuna, Europski socijalni fond 639,6 milijuna kuna, Program Schengen 535,9 milijuna kuna itd.).

3. Rashodi po funkcijskoj klasifikaciji

S ciljem povećanja transparentnosti korištenja proračunskih sredstava prema namjeni, u nastavku se u okviru godišnjeg izvještaja o izvršenju državnog proračuna daje prikaz rashoda po funkcijskoj klasifikaciji. Brojčane oznake i nazivi funkcijskih klasifikacija preuzeti su iz međunarodne klasifikacije funkcija države (COFOG) Ujedinjenih naroda – Klasifikacija rashoda u skladu s namjenom.

U 2016. godini najveći udio rashoda državnog proračuna prema funkcijskoj klasifikaciji odnosi se na socijalnu zaštitu 34%, nakon čega slijede rashodi za opće javne usluge 15%.

Grafikon 3. Rashodi po funkcijskoj klasifikaciji

Tablica 13. Rashodi poslovanja i rashodi za nabavu nefinancijske imovine iskazani po namjenama-funkcijskoj klasifikaciji

Funkcijska klasifikacija (u kunama)		Ostvarenje 2016.
UKUPNO		120.237.515.503,39
- 01	Opće javne usluge	20.370.868.702,98
+ 011	Izvršna i zakonodavna tijela, finansijski i fiskalni poslovi	6.507.944.208,45
+ 013	Opće usluge	335.495.775,48
+ 015	Istraživanje i razvoj: Opće javne usluge	791.253.170,05
+ 016	Opće javne usluge koje nisu drugdje svrstane	73.442.930,60
+ 017	Transakcije vezane za javni dug	10.405.427.428,73
+ 018	Prijenosи općeg karaktera između različitih državnih razina	2.257.305.189,67
- 02	Obrana	4.073.529.866,30
+ 021	Vojna obrana	3.992.908.271,39
+ 023	Inozemna vojna pomoć	80.521.642,91
+ 025	Rashodi za obranu koji nisu drugdje svrstani	99.952,00
- 03	Javni red i sigurnost	7.762.591.219,90
+ 031	Usluge policije	4.731.808.938,88
+ 032	Usluge protupožarne zaštite	159.727.157,55
+ 033	Sudovi	1.646.205.774,54
+ 034	Zatvori	501.911.468,94
+ 036	Rashodi za javni red i sigurnost koji nisu drugdje svrstani	722.937.879,99
- 04	Ekonomski poslovi	14.333.508.407,17
+ 041	Opći ekonomski, trgovачki i poslovi vezani uz rad	821.019.516,13
+ 042	Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo i lov	5.464.641.778,60
+ 043	Gorivo i energija	373.620.033,67
+ 044	Rudarstvo, proizvodnja i građevinarstvo	851.804.951,07
+ 045	Promet	5.645.915.807,13
+ 046	Komunikacije	87.679.960,95
+ 047	Ostale industrije	163.201.410,87
+ 048	Istraživanje i razvoj: Ekonomski poslovi	62.219.694,46
+ 049	Ekonomski poslovi koji nisu drugdje svrstani	863.405.254,29
- 05	Zaštita okoliša	822.405.521,65
+ 052	Gospodarenje otpadnim vodama	15.827.321,58
+ 053	Smanjenje zagađivanja	22.678.998,43
+ 054	Zaštita bioraznolikosti i krajolika	474.803.580,18
+ 055	Istraživanje i razvoj: Zaštita okoliša	31.975.441,45
+ 056	Poslovi i usluge zaštite okoliša koji nisu drugdje svrstani	277.120.180,01
- 06	Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	2.122.215.254,67
+ 061	Razvoj stanovanja	396.973.211,08
+ 062	Razvoj zajednice	577.320.653,25
+ 063	Opskrba vodom	1.147.921.390,34
- 07	Zdravstvo	9.590.190.888,58
+ 072	Službe za vanjske pacijente	19.159.717,44
+ 073	Bolničke službe	6.426.267.367,58
+ 074	Službe javnog zdravstva	66.553.714,29
+ 075	Istraživanje i razvoj zdravstva	215.846.534,09
+ 076	Poslovi i usluge zdravstva koji nisu drugdje svrstani	2.862.363.555,18
- 08	Rekreacija, kultura i religija	1.860.685.218,04
+ 081	Službe rekreacije i sporta	231.818.690,88
+ 082	Službe kulture	1.202.721.450,72
+ 083	Službe emitiranja i izdavanja	196.805,63
+ 084	Religijske i druge službe zajednice	417.605.555,82
+ 086	Rashodi za rekreaciju, kulturu i religiju koji nisu drugdje	8.342.714,99
- 09	Obrazovanje	12.725.820.911,38
+ 091	Predškolsko i osnovno obrazovanje	4.784.742.575,12
+ 092	Srednjoškolsko obrazovanje	2.893.204.585,54
+ 094	Visoka naobrazba	4.278.163.899,30
+ 095	Obrazovanje koje se ne može definirati po stupnju	148.627.620,18
+ 096	Dodatane usluge u obrazovanju	190.851.196,89
+ 097	Istraživanje i razvoj obrazovanja	408.467.422,32
+ 098	Usluge obrazovanja koje nisu drugdje svrstane	21.763.612,03
- 10	Socijalna zaštita	46.575.699.512,72
+ 101	Bolesti i invaliditet	9.750.029.423,43
+ 102	Starost	24.234.442.018,45
+ 103	Slijednici	4.903.772.837,17
+ 104	Obitelj i djeca	3.201.497.133,31
+ 105	Nezaposlenost	2.074.941.058,32
+ 107	Socijalna pomoć stanovništvu koje nije obuhvaćeno redovnim socijalnim programima	1.400.994.133,99
+ 108	Istraživanje i razvoj socijalne zaštite	38.467.843,49
+ 109	Aktivnosti socijalne zaštite koje nisu drugdje svrstane	971.555.064,56

U tablici 14. iskazano je stanje dospjelih nepodmirenih obveza ministarstava i drugih državnih tijela na razini razdjela organizacijske klasifikacije s danom 31. prosinca 2016. godine. Ukupne dospjele nepodmirene obveze proračunskih korisnika državnog proračuna iznosile su 2,5 milijardi kuna.

Tablica 14. Dospjele nepodmirene obveze proračunskih korisnika državnog proračuna

RAZDJEL	NAZIV	DOSPJELE OBVEZE 31.12.2016.
010	HRVATSKI SABOR	0
012	DRŽAVNO IZBORNO POVJERENSTVO	0
013	URED PREDSEDNIKA PO PRESTANKU OBNAŠANJA DUŽNOSTI	0
015	URED PREDSJEDNICE RH	0
017	USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE	2.758
018	AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA	0
020	VLADA REPUBLIKE HRVATSKE	0
025	MINISTARSTVO FINANCIJA	0
027	RH SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNA AGENCIJA	60.501
028	SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA SREDIŠNJI JAVNU NABAVU	0
030	MINISTARSTVO OBRANE RH	9.582.561
032	SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE	567.974
033	SREDIŠNJI DRŽ. URED ZA OBNOVU I STAMBENO ZBRINJAVANJE	1.312.811
034	SREDIŠNJI DRŽ. URED ZA RAZVOJ DIGITALNOG DRUŠTVA	0
036	SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA ŠPORT	0
040	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA	56.924.031
041	MINISTARSTVO HRVATSKIH BRANITELJA	0
048	MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA	19.330
049	MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, PODUZETNIŠTVA I OBRTA	213.469.193
052	POVJERENSTVO ZA ODLUČIVANJE O SUKOBU INTERESA	0
054	MINISTARSTVO DRŽAVNE IMOVINE	82.132
055	MINISTARSTVO KULTURE	19.853.832
060	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE	10.840.539
061	MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EU	41.949
065	MINISTARSTVO MORA, PROMETA I INFRASTRUKTURE	266.254.512
076	MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOGA UREĐENJA	2.309.962
077	MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE	12.313.917
080	MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA	64.877.909
086	MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOGA SUSTAVA	69.799.709
090	MINISTARSTVO TURIZMA	7.678
095	MINISTARSTVO UPRAVE	626.262
096	MINISTARSTVO ZDRAVLJA	1.717.080.964
102	MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU	0
106	HRVATSKA AKADEMIIA ZNANOSTI I UMJETNOSTI	0
110	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA	17.085.752
120	URED PUĆKOG PRAVOBRAZITELJA	0
121	PRAVOBRAZITELJ ZA DJECU	0
122	PRAVOBRAZITELJICA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	0
123	PRAVOBRAZITELJICA ZA OSOBE S INVALIDITETOM	0
160	DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU	258
185	DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU	0
196	DRŽAVNA KOMISIJA ZA KONTROLU POSTUPAKA JAVNE NABAVE	0
240	URED VIJEĆA ZA NACIONALNU SIGURNOST	0
241	OPERATIVNO-TEHNIČKI CENTAR ZA NADZOR TELEKOMUNIKACIJA	0
242	ZAVOD ZA SIGURNOST INFORMACIJSKIH SUSTAVA	0
250	AGENCIJA ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA	0
256	DRŽAVNI ZAVOD ZA RADILOŠKU I NUKLEARNU SIGURNOST	225
258	POVJERENIK ZA INFORMIRANJE	0
UKUPNO RAZDJELI		2.463.114.759

Napomena: u razdjelu Ministarstva rada i mirovinskog sustava uključene su i dospjele obveze Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u iznosu od 105.484 kuna. Hrvatski zavod za zapošljavanje nema dospjelih nepodmirenih obveza.

RAČUN FINANCIRANJA DRŽAVNOG PRORAČUNA

U razdoblju od I.-XII. 2016. godine ukupni prihodi (prihodi poslovanja i prihodi od prodaje nefinancijske imovine) ostvareni su u iznosu od 116,8 milijardi kuna, a rashodi (rashodi poslovanja i rashodi za nabavu nefinancijske imovine) u iznosu od 120,2 milijarde kuna.

Tablica 15. Račun prihoda, rashoda i financiranja za razdoblje I.-XII. 2016. godine

A. Račun prihoda i rashoda

	TEKUĆI PLAN 2016.	IZVRŠENJE 2016.	INDEKS
PRIHODI POSLOVANJA	115.938.318,873	116.397.924.575,94	100,4
PRIHODI OD PRODAJE NEFINACIJSKE IMOVINE	433.732.191	450.179.757,89	103,8
UKUPNI PRIHODI	116.372.051.064	116.848.104.333,83	100,4
RASHODI POSLOVANJA	118.384.512.336	117.175.321.313,89	99,0
RASHODI ZA NABAVU NEFINACIJSKE IMOVINE	3.335.421.893	3.062.194.189,50	91,4
UKUPNI RASHODI	121.719.934.229	120.237.515.503,39	98,8
RAZLIKA - VIŠAK / MANJAK	-5.347.883,165	-3.389.411.169,56	63,4

B. Račun financiranja

	TEKUĆI PLAN 2016.	IZVRŠENJE 2016.	INDEKS
PRIMICI OD FINACIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	19.946.141.818	18.293.153.740,89	91,7
IZDACI ZA FINACIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	18.895.531.742	18.599.084.036,87	98,4
PRIJENOS DEPOZITA IZ PRETHODNE GODINE	6.400.267.230	6.400.267.229,49	100,0
PRIJENOS DEPOZITA U NAREDNU GODINU	-2.102.994.141	-2.704.925.763,95	128,6
NETO FINANCIRANJE	5.347.883,165	3.389.411.169,56	63,4
VIŠAK / MANJAK + NETO FINANCIRANJE	0	0	0

Sljedeća tablica daje prikaz strukture plana i ostvarenja računa financiranja državnog proračuna za razdoblje I.-XII. 2016. godine.

Tablica 16. Račun financiranja

(u kunama)	Plan 2016.	Izvršenje 2016.	Indeks Izv.'16./ Plan'16.
	1	2	3=2/1
NETO FINANCIRANJE	5.347.883.165,0	3.389.411.169,5	63,4
Prijenos depozita iz prethodne godine	6.400.267.230,0	6.400.267.229,5	100,0
Prijenos depozita u narednu godinu	-2.102.994.141,0	-2.704.925.764,0	128,6
PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	19.946.141.818,0	18.293.153.740,9	91,7
PRIMLJENI Povrati glavnica danih zajmova i depozita	586.050.000,0	557.359.539,5	95,1
PRIMICI OD IZDANIH VRIJEDNOSNIH PAPIRA	11.144.584.977,0	11.062.990.896,7	99,3
Trezorski zapisi (neto)	1.144.584.977,0	1.062.990.896,7	92,9
Obveznice	10.000.000.000,0	10.000.000.000,0	100,0
PRIMICI OD PRODAJE DIONICA I UDJELA U GLAVNICI	345.207.037,0	345.207.037,1	100,0
PRIMICI OD ZADUŽIVANJA	7.870.299.804,0	6.327.596.267,5	80,4
Primljeni krediti i zajmovi od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlasta	1.436.779.879,0	1.458.453.098,7	101,5
Primljeni krediti i zajmovi od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru	800.000.000,0	838.366.239,7	104,8
Primljeni krediti i zajmovi od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora	5.633.519.925,0	4.030.776.929,1	71,5
IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	18.895.531.742,0	18.599.084.036,9	98,4
IZDACI ZA DANE ZAJMOVE I DEPOZITE	1.256.485.209,0	1.039.623.598,6	82,7
IZDACI ZA DIONICE I UDJELE U GLAVNICI	606.246.038,0	655.470.487,6	108,1
IZDACI ZA OTPLATU GLAVNICE PRIMLJENIH KREDITA I ZAJMOVA	13.532.800.495,0	13.403.989.950,7	99,0
Otplata glavnice primljenih kredita i zajmova od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlasta	1.063.263.718,0	971.200.815,5	91,3
Otplata glavnice primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru	565.499.497,0	555.181.981,5	98,2
Otplata glavnice primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora	11.899.672.402,0	11.873.242.275,9	99,8
Otplata glavnice primljenih zajmova od drugih razina vlasti	4.364.878,0	4.364.877,8	100,0
IZDACI ZA OTPLATU GLAVNICE ZA IZDANE VRIJEDNOSNE PAPIRE	3.500.000.000,0	3.500.000.000,0	100,0
Izdaci za otplatu glavnice za izdane trezorske zapise	0	0	0
Izdaci za otplatu glavnice za izdane obveznice	3.500.000.000,0	3.500.000.000,0	100,0

Ukupni **primici od finansijske imovine i zaduživanja** u razdoblju od I.-XII. 2016. godine ostvareni su u iznosu od 18,3 milijarde kuna čime su financirani izdaci za finansijsku imovinu i otplate zajmova te manjak državnog proračuna.

U strukturi **ukupnih primitaka od finansijske imovine i zaduživanja**, 557,4 milijuna kuna odnosi se na **primljene povrate glavnica danih zajmova i depozita**, 11,1 milijarda kuna na **primitke od izdanih vrijednosnih papira**, 345,2 milijuna kuna na **primitke od prodaje dionica i udjela u glavnici** te 6,3 milijarde kuna na **primitke od zaduživanja**.

U strukturi **primljenih povrata glavnica danih zajmova i depozita**, najveći dio u iznosu od 260,5 milijuna kuna odnosi se na povrate zajmova danih ostalim izvanproračunskim korisnicima državnog proračuna, iznos od 165,4 milijuna kuna odnosi na povrate zajmova danih tuzemnim trgovackim društvima izvan javnog sektora, a iznos od 120,3 milijuna kuna na povrate zajmova danih neprofitnim organizacijama, građanima i kućanstvima u tuzemstvu.

Primici od izdanih vrijednosnih papira iznose 11,1 milijardu kuna, od čega se 10,0 milijardi kuna odnosi na obveznice izdane na domaćem tržištu kapitala, a 1,1 milijarda kuna na tuzemne trezorske zapise (neto).

U ožujku 2016. Republika Hrvatska zadužila se na domaćem tržištu kapitala izdavanjem desetogodišnjih obveznica u iznosu od 4 milijarde kuna po cijeni 102,248% nominalnog iznosa. Kamatni kupon je nepromjenjiv i iznosi 4,25% godišnje. Novo izdanje petogodišnjih

obveznica emitirano je u srpnju 2016. na domaćem tržištu kapitala u iznosu od 6 milijardi kuna po cijeni 99,537% nominalnog iznosa. Kamatni kupon je nepromjenjiv i iznosi 2,75% godišnje. Sredstava prikupljena ovim izdanjem obveznica u najvećem dijelu upotrijebljena su za refinanciranje starih dugova s dospijećem u srpnju 2016., a ostatak sredstava iskorišten je za osiguranje tekuće likvidnosti državnog proračuna.

Primici od prodaje dionica i udjela u glavniči u iznosu od 345,2 milijuna kuna ostvareni su uplatom od strane Centra za restrukturiranje i prodaju (CERP), a odnose se na sredstva od prodaje dionica u vlasništvu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Iznos od 245,1 milijuna kuna uplaćen u lipnju 2016. u državni proračun odnosi se na dio sredstava ostvarenih prodajom dionica Končar- Elektroindustrije d.d. Zagreb, dok se iznos od 100 milijuna kuna uplaćen u studenom 2016. odnosi na dio sredstva ostvaren prodajom dionica ostalih društava u vlasništvu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Primici od zaduzivanja ostvareni su u iznosu od 6,3 milijarde kuna, od čega na primljene kredite i zajmove od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlada otpada 1,5 milijardi kuna, na primljene kredite i zajmove od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru 838 milijuna kuna, a na primljene kredite i zajmove od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora 4 milijarde kuna.

U strukturi primljenih kredita i zajmova od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlada najveći iznosi odnose se na zajam Europske investicijske banke u iznosu od 676,1 milijuna kuna za Projekt nacionalnog sufinanciranja EU fondova, zajam Svjetske banke u iznosu od 253,8 milijuna kuna za projekt rezultata u zdravstvu, zajmove Razvojne banke Vijeća Europe u iznosu od 157,9 milijuna kuna i Europske investicijske banke u iznosu od 158,1 milijun kuna za projekte vodnog gospodarstva.

U okviru primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru iskazana su dva dugoročna kredita kod Hrvatske poštanske banke d.d. Zagreb u iznosu od 500 milijuna kuna i 300 milijuna kuna s rokovima otplate u razdoblju od 2018. – 2021. godine.

U okviru primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora, u lipnju 2016. evidentirana su dva dugoročna kredita kod Zagrebačke banke d.d. u ukupnom iznosu od 2 milijarde kuna. Sa svrhom podmirenja deviznih obveza s osnova javnog duga, u prosincu 2016. godine Republika Hrvatska se zadužila kod Privredne banke Zagreb d.d. u iznosu od 100 milijuna EUR-a ili 753,1 milijuna kuna te kod Erste&Steirmarkische Bank d.d. Rijeka u iznosu od 150 milijuna EUR-a ili 1,1 milijardu kuna.

U razdoblju od I.-XII. 2016. godine **izdaci za finansijsku imovinu i otplate zajmova** ostvareni su u iznosu od 18,6 milijardi kuna od čega **izdaci za dane zajmove i depozite** iznose 1 milijardu kuna, **izdaci za dionice i udjele u glavniči** 655,5 milijuna kuna, **izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova** 13,4 milijarde kuna, a **izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire** 3,5 milijardi kuna.

U strukturi **izdataka za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova** ostvarenih u ukupnom iznosu od 13,4 milijarde kuna, iznos od 971,2 milijuna kuna odnosi se na otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlada, iznos od 555,2 milijuna kuna na otplatu glavnice primljenih kredita i

zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru, a iznos od 11,9 milijardi kuna na otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora.

Najznačajnije otplate glavnice primljenih kredita i zajmova od međunarodnih organizacija, institucija i tijela EU te inozemnih vlada odnose se na otplatu glavnice zajma za strukturu prilagodbu (SAL), IBRD 46410-HR u iznosu od 135,9 milijuna kuna, dok se iznos od 74,9 milijuna kuna odnosi na otplatu glavnice IBRD 74500 PAL 2, a iznos od 64,7 milijuna kuna na otplatu glavnice IBRD 74530 za projekt unutarnjih voda.

U okviru podskupine otplata glavnice primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija u javnom sektoru od značajnijih obveza evidentirane su otplate preuzetih kreditnih obveza brodogradilišta u ukupnom iznosu od 300,7 milijuna kuna te otplata glavnice temeljem preuzetih kreditnih obveza Hrvatskih željeznica u iznosu od 107,2 milijuna kuna.

U okviru podskupine otplata glavnice primljenih kredita i zajmova od kreditnih i ostalih finansijskih institucija izvan javnog sektora, 9,7 milijardi kuna odnosi na otplatu glavnice primljenih kredita od tuzemnih kreditnih institucija izvan javnog sektora, 2 milijarde kuna na otplatu glavnice primljenih kredita od inozemnih kreditnih institucija, a 221,1 milijuna kuna na otplatu glavnice primljenih zajmova od ostalih tuzemnih finansijskih institucija izvan javnog sektora.

Na odjeljku otplata glavnice primljenih kredita od tuzemnih kreditnih institucija izvan javnog sektora, između ostalog, evidentirane su otplate dijela glavnice sindiciranog kredita 500 milijuna EUR-a iz 2005. godine u iznosu od 1 milijardu kuna, dio glavnice sindiciranog kredita 750 milijuna EUR-a iz 2009. godine u iznosu od 780,8 milijuna kuna te dio glavnice sindiciranog kredita 760 milijuna EUR-a iz 2008. godine u iznosu od 715,2 milijuna kuna. Nadalje, od većih obveza, podmirene su i preuzete kreditne obveze za brodogradnju u iznosu od 1,8 milijardi kuna i preuzete kreditne obveze Hrvatskih željeznica u iznosu od 811 milijuna kuna te 2 milijarde kuna dugoročnog kredita Zagrebačkoj banci d.d..

U okviru odjeljka otplata glavnice primljenih kredita od inozemnih kreditnih institucija evidentirana je otplata glavnice kredita prema Credit Suisse AG za brodogradnju u iznosu od 460,3 milijuna kuna te otplata kredita Merrill Lynch u iznosu od 1,5 milijardi kuna čime su obveze po ovom kreditu podmirene u cijelosti.

Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papiere iznose 3,5 milijardi kuna i u cijelosti se odnose na izdatke za otplatu glavnice za izdane obveznice na domaćem tržištu kapitala.